

ОРГАНИЗАЦИЯ И ФУНКЦИИ НА ПРОКУРАТУРАТА В УНГАРИЯ

Тамаш Яворшки³³

За да може да бъде разбрано положението на прокуратурата в Унгария, е необходимо на първо място да бъде описана накратко структурата на унгарската съдебна система.

Съдебната система на Унгария е изградена на четири равнища в резултат на реформата, която започна през 1997 г. На първото равнище са разположени районните съдилища, които са и основните първоинстанционни съдилища. Второто равнище включва 19-те окръжни съдилища (Унгария е разделена на 19 административни единици, наречени окръзи) и Общинският съд на Будапеща – столицата на Унгария. Тези съдилища гледат като втора инстанция дела по жалби срещу решения на районните съдилища, но действат и като първа инстанция в случаите, определени от Наказателно-процесуалния кодекс на Унгария. В резултат от споменатата реформа беше създадено и трето равнище между окръжните съдилища и Върховния съд – т.нар. апелативни съдилища. Апелативните съдилища са пет и бяха създадени на два етапа – през 2003 и 2005 г. Те гледат дела по жалби срещу решенията на окръжните съдилища. На върха на организационната структура на съдебната система е Върховният съд, който осигурява еднаквото прилагане на закона от страна на съдилищата и неговите решения, свързани с уеднаквяване на съдебната практика, имат задължителен характер за всички съдилища.

В съответствие с унгарската Конституция съдиите са независими и отговорни единствено пред закона. Те не могат да членуват в политически партии, нито да участват в други политически дейности.

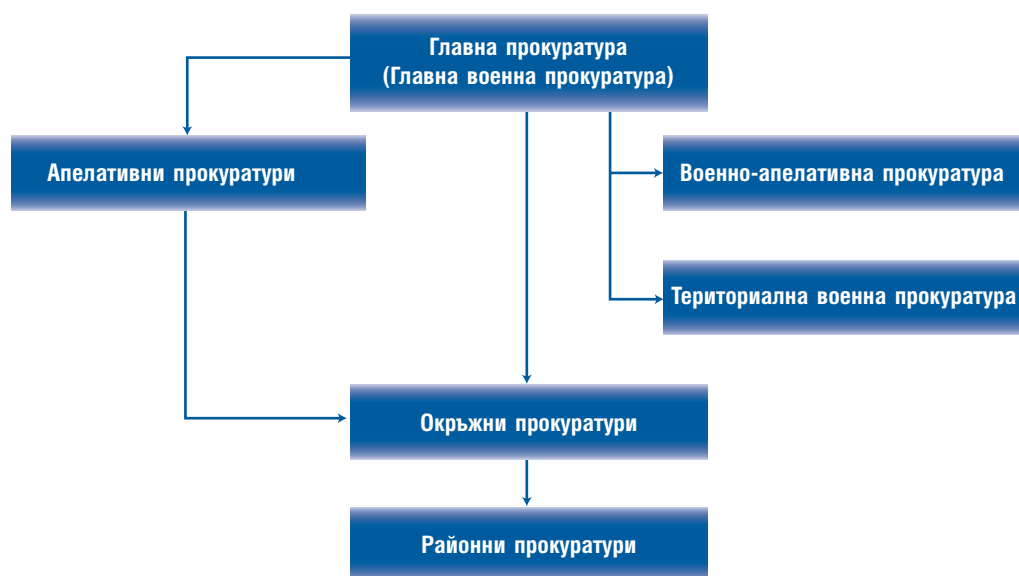
Функционирането на съдебната система премина през процес на реформи, който е от историческо значение. Целта на реформите беше създаването на такава съдебна система, която да бъде в съответствие с критериите за членство на Унгария в Европейския съюз. При подготовката на новите нормативни актове бяха взети предвид конвенциите и препоръките на Съвета на Европа във връзка с функционирането на съдебната система, както и решенията на Европейската комисия и на Европейския съд по правата на човека във връзка със справедливото правораздаване.

За да бъде отделена съдебната власт от изпълнителната, управлението на съдилищата беше прехвърлено от Министерството на правосъдието към новосъздадения Национален съвет по правосъдие. Позицията и правомощията на този съвет са сходни с тези на Висшия съдебен съвет в България. Това е друг съществен елемент на реформата. Председател на Националния съвет по правосъдие е председателят на Върховния съд. Съветът отговаря за назначаването, повишаването, атестирането и обучението на съдиите, както и за изготвянето на бюджета за съдебната система. Националният съвет по правосъдие представя проекта за бюджет на съдебната система направо пред парламента.

³³ Тамаш Яворшки е заместник-старши прокурор на окръг Шомод, Република Унгария. Притежава диплома по право от юридическия факултет на университета на Печ и сертификата по европейско право и икономическо наказателно право от университета „Йотвъш Лоранд“ в Будапеща.

Прокуратурата в Унгария е централизиран орган в рамките на съдебната система и е независима от правителството. Прокуратурата има йерархична структура. Тя е организирана въз основа на стриктна вътрешна йерархия, на върха на която е главният прокурор, който ръководи и направлява цялостната дейност в съответствие със Закона за прокуратурата от 1972 г. Главният прокурор се избира от парламента по предложение на президента за шестгодишен мандат. Неговите заместници се назначават от президента на републиката за неограничен период от време. Всички останали прокурори се назначават от главния прокурор също за неопределен период от време. В съответствие с Конституцията, сходно на съдиите, прокурорите не могат да членуват в политически партии и нямат право да участват в други политически дейности. Прокурорите не могат да упражняват друга дейност срещу възнаграждение с изключение на преподавателска, научноизследователска или творческа дейност.

Организация на прокуратурата

Най-високото равнище в организационната структура на прокуратурата е Главната прокуратура. Следващото равнище включва петте апелативни прокуратури и военно-апелативната прокуратура. Следват 19-те окръжни прокуратури и на най-ниското равнище са разположени районните прокуратури.

Главната прокуратура на Република Унгария се оглавява от главния прокурор. На равнището под главния прокурор има едно функционално подразделение и три професионални подразделения. Трите професионални подразделения се оглавяват от тримата заместници на главния прокурор. Първият заместник- главен прокурор отговаря за наказателното правораздаване, вторият – за гражданското и административно правораздаване, а третият е главен военен прокурор. Функционалното подразделение също е разделено на три направления.

Структурата на окръжните прокуратури се оглавява от главен окръжен прокурор и включва три подразделения: по наказателни разследвания, по

Организационна структура на Главната прокуратура на Република Унгария

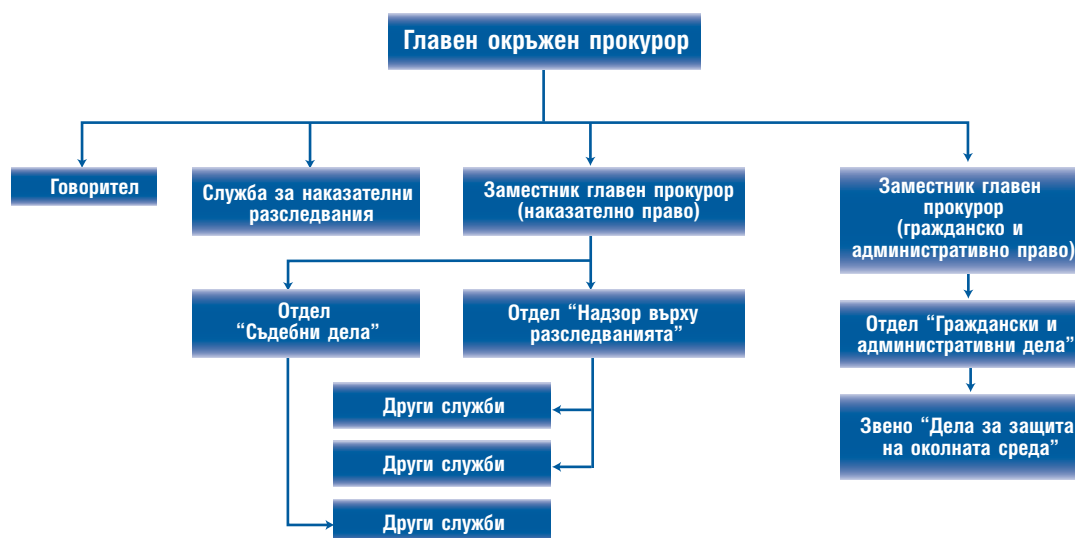
наказателно правораздаване (начело със заместник-главен прокурор) и по гражданско и административно правораздаване (също начело със заместник-главен прокурор). В организационната структура се включва и говорителят на окръжната прокуратура.

Прокуратурата в Унгария, за разлика от някои други европейски страни, е независима институция, която за разлика от съдилищата не формира отделна власт. Това е независима институция, съществуваща в съответствие с унгарската Конституция. Конституцията предвижда, че главният прокурор, който отговаря пред парламента, трябва ежегодно да представя общи доклади и към него могат да отправят въпроси всички депутати в парламента по време на пленарни сесии или на заседания на парламентарните комисии. Парламентът може да приеме или да отхвърли с гласуване отговорите, дадени от главния прокурор.

Съгласно решение на Конституционния съд на Унгария главният прокурор не се отчита политически пред парламента за индивидуални решения, които той взема в рамките на изпълнението на своите задължения. В резултат на това отхвърлянето на отговори, дадени от него на определени въпроси, не се отразява на неговия статут. Нито един орган в Унгария, включително парламента и парламентарните комисии, няма правомощие да преразглежда решенията на прокуратурата, нито да изисква от прокуратурата да промени свое решение.

Независимостта на главния прокурор и на прокуратурата като цяло се гарантира и посредством правото на главния прокурор да подготвя главата за прокуратурата в републиканския бюджет, който министърът на финансите е длъжен да представи в непроменен вид пред унгарския парламент.

Организационни структури на окръжните прокуратури

Подготовката за присъединяване към Европейския съюз беше комплексна задача, която включваше вътрешни реформи, създаване на съвременна информационно-технологична инфраструктура (включително мрежи), обучение по законодателството на Европейския съюз, интензивно езиково обучение за прокурорите, най-вече тези на средна възраст, тъй като по-младите владеят чужди езици, и не на последно място – интегриране на унгарските прокурори в механизма на европейското съдебно сътрудничество.

Тази широкомащабна структурна реформа в рамките на прокуратурата беше осъществена, за да се отговори на новите предизвикателства на третото хилядолетие. Потребността от това да се води по-ефективна борба срещу новите форми на престъпност, по-специално организираната престъпност, икономическите и екологичните престъпления, корупцията, както и нарастващият брой на делата и сложността на тези дела, наложи създаването на нови звена и преразпределянето на човешките и финансовите ресурси в прокуратурата.

Въпреки значителното увеличение на служебните задължения на прокурорите, високото качество на работата им се запази. Прокурорите изпълняват ефективно своите функции, без да има натрупване на дела.

Обхватът на правомощията на прокурорите може да се раздели на две основни групи: първата е свързана с наказателното правораздаване, а втората обхваща всички останали дейности, свързани със спазването на законността.

Новият Наказателно-процесуален кодекс на Унгария е в сила от 1 юли 2003 г. Той значително разшири правомощията на прокурора. В наказателното производство бяха въведени множество състезателни елементи с все по-активно участие на прокурора. Прокурорът изцяло ръководи фазата на разследването, като дава указания на разследващите органи. Прокурорът също така може да нарежда извършването на определени следствени

действия, както и сам да извършва такива действия. Прокурорът инструктира органите, провеждащи разследването. Следствените органи са задължени да изпълняват указанията на прокурора в определения от него срок и да го уведомяват устно или в писмена форма (в зависимост от получените указания) за хода на провежданите следствени действия.

От друга страна, що се отнася до съдебната фаза, прокурорът действа като държавен обвинител. Прокурорът има монопол върху обвинението за всички престъпления, за които законът не дава право на пострадалия да води производство от частен характер. Това означава, че съдът не може да постанови решение във връзка с наказателната отговорност на съответното лице, ако срещу това лице не е повдигнато обвинение пред съда от държавния обвинител. Прокуратурата има изключителното право да взема решения за това дали да подложи на наказателно преследване определено лице, включително дали да заведе дело в съда или да прекрати делото в съдебната фаза.

Прокурорът представя обвинението в съда или взема решение за отлагане или за отпадане на част от обвинението. Прокурорът може да оттегли или да измени обвинението. В хода на съдебната фаза прокурорът може да проверява цялата документация по съответното дело и има правото да прави предложения по всички въпроси, възникващи във връзка с делото, по които съдът трябва да постанови решение.

Прокурорът упражнява надзор върху законосъобразното изпълнение на принудителните мерки в хода на наказателното производство и особено на тези, които са свързани с лишаване от свобода или ограничаване на свободата.

Разследването на някои престъпления е изключително правомощие на прокуратурата. Така например, полицията няма правомощия да провежда разследване на престъпления, извършени от съдия, прокурор, депутат, съдия в Конституционния съд или омбудсмана, престъпления, извършени от служители на полицията, някои престъпления срещу правораздаването, например лъжесвидетелстване, укривателство, подвеждане на властите, възпрепятстване на производството и т.н.